

Natura 2000-handleplan

Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal

Natura 2000-område nr. 15
Habitatområde H15
Fuglebeskyttelsesområde F1

December 2012.

Kolofon

Titel: Natura 2000-handleplan Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal.
Natura 2000-område nr. 15, Habitatområde H15, Fuglebeskyttelsesområde F1

Emneord:

Natura 2000, Handleplan, Nibe Bredning, Halkær Ådal, Sønderup Ådal, Miljømålsloven.

Udgiver:

Aalborg-, Rebild-, Vesthimmerlands- og Jammerbugt kommuner samt Naturstyrelsen.

Dato:

7. december 2012.

Forsidefoto:

Halkær Bredning ved Sebberkloster

Må citeres med kildeangivelse.

ISBN nr.

978-87-7279-442-6

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
Baggrund	4
Sammendrag af den statslige Natura 2000-plan	6
Mål for planperioden.....	9
Forventede metoder og forvaltningstiltag	11
Prioritering af den forventede forvaltningsindsats	14
Forventet effekt	15

Bilag

Bilag 1: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag	17
Bilag 2: Fordeling af indsats mellem handleplan-myndigheder og offentlige lodsejere	20
Bilag 3: Kortillustrationer	21
Bilag 4: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner	24
Bilag 5: Forklaring af Natura 2000-begreber m.m.	28

Baggrund

Der er udarbejdet statslige Natura 2000-planer for 246 Natura 2000-områder, som kan findes på denne hjemmeside: [Natura 2000-plan](#).

Denne handleplan er en udmøntning af Natura 2000-planen for område nr.15 Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal.

Handleplanen er udarbejdet af Aalborg Kommune i samarbejde med Rebild Kommune, Vesthimmerlands kommune og Jammerbugt kommune samt Naturstyrelsen.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder - bortset fra skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Hver kommune sikrer gennemførelse for sit område inden udgangen af år 2015.

Naturstyrelsen er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Naturstyrelsen sikrer gennemførelse af disse dele af handleplanen inden udgangen af år 2021.

Naturstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen er offentlige lodsejere og gennemfører Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner. Der kommer resuméer af disse drifts- og plejeplaner i bilag 4. Herudover indgår denne drifts- og plejeplanlægning for offentlige arealer kun i handleplanens bilag 2 om fordeling af udvidelser.

Handleplanen er udarbejdet med hjemmel i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 932 af 24/9 2009), bekendtgørelse nr. 1117 af 25/11/2011 om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner og bekendtgørelse nr. 1116 af 25/11/2011 om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning.

Det fremgår af lovgivningen:

- at en handleplan skal indeholde:
  - en prioritering af handleplan-myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden
  - en angivelse af mål og forventet effekt for de enkelte aktiviteter
  - de forventede metoder og forvaltningstiltag, som handleplan-myndigheden vil tage i brug for at forbedre naturtilstanden eller fastholde gunstig bevaringsstatus
- at en handleplan ikke må stride imod retningslinjer fastsat i den statslige Natura 2000-plan.
- at en handleplan skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelse af handleplanen.

Alle myndigheder skal i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt lægge Natura 2000-planen og -handleplanen til grund.

I handleplanen anvendes en række Natura 2000-begreber m.m., som er defineret nærmere i bilag 5.

For de statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (lovbekendtgørelse nr. 936 af 24/9 2009). Nærværende Natura 2000-handleplan har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i den miljøvurderede statslige Natura 2000-plan. Da handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede Natura 2000 områder væsentligt, er det vurderet, at handleplanen ikke er omfattet af lovens krav om miljøvurdering.

Sammendrag af den statslige Natura 2000-plan

Natura 2000-område nr. 15 Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal.

Områdebeskrivelse

Området består mod nord af de vidtstrakte, lavvandede fjordområder i Limfjorden, der bl.a. inkluderer Halkær, Sebber, Gjøl og Nibe Bredninger. De store marine områder, vidtstrakte strandenge og småøerne udgør tilsammen et vigtigt levested for hovedparten af udpegningsgrundlagets yngle- og rastefugle.

Området består mod syd af de markante ådale Halkær Ådal og Sønderup Ådal. Sønderup Ådal er formet af den næsten uregulerede Sønderup Å, og i den smalle dalbund og langs de ofte stejle kuperede dalsider findes en rig og varieret natur. Ådalen rummer store sammenhængende arealer med surt overdrev og stilkege-krat. Halkær Ådal er en bred ådal med eng- og mosearealer omkring den regulerede å. I denne ådal findes også landets største forekomst af den sjældne naturtype indlandssalteng samt den nyetablerede næringsrige sø, Halkær Sø, som er områdets største ferskvandssø.

Vigtigste naturværdier

De lavvandede marine områder især Nibe og Gjøl Bredning er af stor betydning for andefugle. De store vidtstrakte strandenge udgør vigtige ynglelokaliteter for vadefugle, ligesom de uforstyrrede holme udgør vigtige ynglelokaliteter for skestork (største danske koloni), de fire arter af terner og klyde.

De vigtigste naturtyper i ådalene er de store forekomster af surt overdrev, stilkegekrat, rigkær og kildevæld samt forekomsten af den sjældne naturtype indlandssalteng. Forekomsterne af rigkær og kildevæld i de to ådale rummer en række sjældne arter bl.a. gul stenbræk og kildevældsvindelsnegl. Desuden er den sjældne dagsommerfugl hedepletvinge tidligere kendt fra området.

Trusler mod områdets naturværdier

Der er foretaget en tilstandsvurdering for de fleste af områdets naturtyper, og truslerne mod udpegningsgrundlaget er registreret.

Mange af de naturtyper, som området er udpeget for at beskytte, vurderes at være påvirket af atmosfærisk kvælstofdepositionering (eutrofiering). De marine områder er påvirket af for store tilledninger af næringsstoffer fra oplandet, med stor indflydelse på områdernes arter. Fragmentering af mange lysåbne naturtyper og levesteder for arter som gul stenbræk, hedepletvinge og kildevældsvindelsnegl er en trussel, specielt i ådalene. Flere steder er der for de lysåbne naturtyper problemer med tilgroning med vedplanter og høje urter, ligesom tilgroning også er en trussel mod flere fugles og andre arters levesteder.

Invasive arter og problemarter er en trussel for naturværdierne flere steder i området – både for den marine og terrestriske natur. U hensigtsmæssig hydrologi som følge af dræning og grøftning udgør en trussel mod de naturligt våde naturtyper, og mod fuglene og de øvrige arter, der har deres levesteder her. Hårdhændet vandløbsvedligeholdelse og spærringer er en trussel mod vandløb og lampretarter.

Målsætning

Det overordnede mål for Natura 2000-området er at naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget opnår gunstig bevaringsstatus.

Målet er, at områdets fjord- og kystnatur udgør et stort sammenhængende naturområde med fjorden, småøerne og strandengene som vidtstrakte og sammenhængende forekomster, der rummer velegnede yngle- og rasteområder for eng-, hav og kystfugle samt sæler.

Målet for områdets to ådale er, at ådalene bevares som sammenhængende naturlandskab med lavtvoksende og lysåbne naturområder. I Sønderup Ådal bevares forekomster af lysåben natur og skovnatur i mosaik. Særligt de store forekomster af stilkegekrat sikres.

Indsats

Oversigt over væsentlige indsatser til gennemførelse af denne plan:

Indsats	Stort omfang	Mindre omfang	Undersøges nærmere	Ikke anvendt
Rydning, fjernelse af uønsket opvækst Herunder bekæmpelse af invasive arter	X			
Forbedring af hydrologi F.eks. ved at standse dræning, genoprette vandløb, fjerne diger	X			
Ekstensiv drift F.eks. indførelse eller opretholdelse af græsning, høslet mm.	X			
Sikring af arealer Sikring af natur der ikke pt. er beskyttet (fx stenrev og skovnatur)	X			
Reducere forstyrrelser F.eks. færdsel, sejlads og jagt				X
Forbedring/sikring af levesteder F.eks. ved etablering af vandhuller, sikring af redetræer eller større fouragerings- eller yngleområder	X			

Indsatsen i denne plan vil have to hovedpunkter; sikring af levesteder for fugle i tilknytning til de marine områder samt sikring og sammenbinding af ådalenes lysåbne natur.

De marine naturtyper samt yngle- og rastefugles levesteder i tilknytning til disse sikres. Der sikres beskyttelse mod ødelæggelse af rev. Vandløb med vandplanter sikres gode fysiske forhold med kontinuitet og miljøvenlig vandløbspleje. Sikring af lysåbne forhold sker ved rydning af opvækst, en passende vedvarende drift og pleje samt en indsats over for invasive arter og problemarter på naturtyperne. For mange vandafhængige naturtyper samt på levesteder for arter tilknyttet denne natur vil det desuden være afgørende at sikre en forbedret hydrologi. Skovnaturtyper sikres naturtypebevarende drift.

Endelig udføres en særlig indsats for truede naturtyper kalkoverdrev, surt overdrev, rigkær, tidvis våd eng, som søges udvidet og søges sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Desuden sikres og udvides den nationalt sjældne naturtype indlandssalteng. Levesteder for de truede arter gul stenbræk og hedepletvinge, sikres og udvides.

Mål for planperioden

(Natura 2000-planens indsatsprogram)

Indsatsprogrammet i den statslige Natura 2000 plan er bindende retningslinjer for handleplanen i første planperiode, og anvendes derfor som handleplanens mål. Dette indsatsprogram skal være gennemført med udgangen af år 2015, dog år 2021 for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Indsatsprogrammet vedrører alene naturtyper og arter, som er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, jf. bilag 1.

Her er et sammendrag:

Indsatsen i 1. planperiode skal standse tilbagegangen for naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget.

Lysåben natur

De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje.

Invasive arter som rynket rose, kæmpe-bjørneklo og problemarter som gyvel bekæmpes og deres spredning forebygges efter bedst kendte viden.

Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi på strandeng, indlandssalteng, tidvis våd eng, hængesæk, kildevæld og rigkær.

Forekomsterne af indlandssalteng, tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev, tidvise våde enge og rigkær søges udvidet og sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.

Arealet med indlandssalteng søges udvidet med ca. 2 ha, arealet med kalkoverdrev øges med ca. 1 ha, arealet med surt overdrev øges med ca. 5 ha og arealet med rigkær øges med ca. 15 ha. Det samlede areal med tør hede og tidvis våd eng søges udvidet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.

Skovnatur

Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.

Skovnaturtyperne sikres en naturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigheden primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.

Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi.

Arter

Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi på levesteder for hav-, flod- og bæklampret, kildevældsvindelsnegl, gul stenbræk, hedepletvinge, odder, alm. ryle, klyde og brushane.

Kendte og potentielle levesteder for gul stenbræk og hedepletvinge sikres.

Der sikres velegnede levesteder for gul stenbræk, kildevældsvindelsnegl, hedepletvinge, odder og spættet sæl.

Levestederne for gul stenbræk, hedepletvinge og kildevældsvindelsnegl sikres og udvides eller sammenkædes, hvor det er muligt.

Der sikres velegnede yngle/raste/fourageringspladser for fjord-, hav-, split- og dværgterne, skestork, hedeheg, klyde, brushane, almindelig ryle, sangsvane, knopsvane, pibesvane, hjejle, blå kærhøg, kortnæbbet gås, grågås, lysbuget knortegås, pibeand, krikand, taffeland, hvinand, toppet skallesluger og blishøne.

De truede ynglefugle: alm. ryle, brushane, splitterne og dværgterne sikres gunstig bevaringsstatus ved at sikre levestederne en kvalitet og størrelse, så de minimum kan understøtte de i målsætningen angivne ynglende par i området hvert år.

Der sikres velegnede ynglepladser med minimal påvirkning af prædatorer for skestork, terner, klyde, almindelig ryle og brushane.

Indsatser som forventes gennemført via anden myndighedsbehandling end Natura 2000 handleplanen.

Vandplan

Vandløb med vandplanter sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet og miljøvenlig vandløbspleje.

Der sikres velegnede levesteder og vandringsmuligheder for hav-, bæk- og flodlampret.

For marine naturtyper, søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer.

Administration af øvrig lovgivning.

Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen.

Ved forvaltningen af vildtreservater og ved konsekvensvurdering af planer og projekter opfyldes Natura 2000 planens indsatsprogram for det marine område:

For de marine naturtyper sikres det, at projekter og aktiviteter ikke skader lokaliteten.

Der sikres beskyttelse mod ødelæggelse af rev.

Der sikres velegnede levesteder for spættet sæl.

Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper og levesteder, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.

Forventede metoder og forvaltningstiltag

Her angives de metoder og forvaltningstiltag, som forventes at skulle anvendes for at opfylde handleplanens mål (Natura 2000-planens indsatsprogram). Der angives dog ikke metoder og forvaltningstiltag for offentlige arealer, hvor lodsejerne selv udarbejder drifts- og plejeplaner for at gennemføre Natura 2000-planen. Der henvises til resuméerne af denne offentlige drifts- og plejeplanlægning i bilag 4.

Den konkrete indsats på et areal forventes i stort omfang udmøntet ved, at lodsejeren søger om tilskud fra en række særlige tilskudsordninger under Landdistriktsprogrammet. For nærmere information henvises til [NaturErhvervstyrelsen](#) og – for skovbevoksede arealer – til [Naturstyrelsen](#).

Naturtyper

I tabel 1 angives de forventede metoder og forvaltningstiltag for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget, jf. bilag 1. Tabellen er inddelt i 3 grupper:

- Lysåbne naturtyper, (se bilag 5)
- Skovnaturtyper (se bilag 5)
- Ny habitatnatur (dvs. forventede udvidelser af naturtyperne)

Hovedparten af arealet med naturtyper er kortlagt, og kan ses på hjemmesiden [PRIOR](#).

I tabel 1 er der et skøn over omfanget af de enkelte metoder og forvaltningstiltag for de kortlagte naturtyper samt et skøn over omfanget af ny habitatnatur. I den forbindelse skelnes mellem ”Igangværende indsats” og ”Behov for ny indsats”, da der allerede er igangværende indsatser i Natura 2000-området, der bidrager til at opfylde handleplanens mål.

Arealer angivet i ”Behov for ny indsats” er potentielle bruttoarealer, der vil blive undersøgt nærmere i planperioden med henblik på at vurdere gennemførlighed. Indsatsens præcise omfang i planperioden vil bero på en biologisk, teknisk og økonomisk vurdering og vil sikre N2000-planens målopfyldelse ved at:

- 1) Arealer med disse naturtyper indenfor N2000-området ikke går tilbage og
- 2) Tilstanden samlet set ikke forringes i denne planperiode.

Hvor der i Natura 2000-planen er angivet eksakte antal hektar, er disse antal også normsættende for handleplanens ambitionsniveau, og der er således ikke tale om potentielle bruttoarealer. Det gælder i tabel 1 for angivelser af udvidelser af naturtyper.

Tabel 1: Forventede metoder og forvaltningstiltag for naturtyperne*

Forventede metoder og forvaltningstiltag	Skøn over omfanget af:		
	Igangværende indsats	Behov for ny indsats	Samlet indsats
Lysåbne naturtyper:			
Rydning af uønsket opvækst	0 ha	Op til 110 ha	Op til 110 ha
Forbedring af hydrologi	0 ha	Op til 450 ha	Op til 450 ha
Græsning eller høslæt	ca. 450 ha	Op til 650 ha	Op til 1100 ha
Afskrælning eller afbrænding	0 ha	0 ha	0 ha
Skovnaturtyper:			
<i>Skov med fredskovspligt:</i>			
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	ca. 115 ha	Op til 15 ha	Op til 130 ha

<i>Skov uden fredskovspligt:</i>			
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	ca. 2 ha	Op til 16 ha	Op til 18 ha
Ny habitatnatur**:			
Udvidelser af naturtyper	0 ha	ca. 26 ha	ca.26 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 4.

** I bilag 3 er der et oversigtskort, som viser kortlagt habitatnatur og potentielle områder for ny habitatnatur.

Forklaring til tabel 1.

Lysåbne naturtyper

Arealer med behov for rydning er arealer der i basisanalysen er registreret med vedplantedækning over 10 %. Der er behov for forbedret hydrologi på arealer hvor der i basisanalysen er angivet at udtørring påvirker naturtypen negativt.

For at opretholde lysåbne naturtyper er der generelt behov for græsning eller høslæt. Det er dog vurderet at ca. 40 ha strandenge med karakter som rørskov der af hensyn til ynglefugle ikke skal foretages slåning eller græsning. Den igangværende indsats med græsning og høslæt er arealer med tilskudsaftaler der udløber 31. august 2015 eller senere, samt græsningsarealer hvor kommunerne har hegned f.eks. i fredninger. Der er ikke naturtyper med behov for afskrælning eller afbrænding i dette Natura 2000 område.

Skovnaturtyperne

Igangværende indsats:

Dækker skovarealer, der i hele planperioden er beskyttet ved skovlovsaftale, fredning eller lignende. I særlige tilfælde kan der være behov for en supplerende beskyttelsesindsats.

Bemærk: Træbevoksede moser, hvor vegetationen er opstået naturligt, er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28. Det kan omfatte 91E0 Elle- og askeskov. Sådanne arealer er ikke medtaget under "Igangværende indsats" i tabel 1, selvom beskyttelsen kan være tilstrækkelig.

Behov for særlig indsats:

Generelt skal der være en særlig beskyttelsesindsats af skovnatur, der er i høj tilstand. Det skal bidrage til at bevare de ekstraordinære naturværdier. Se nærmere i bilag 5 under "Skovnaturtypebevarende drift og pleje" og "Urørt skov". Der er ikke skovarealer med behov for urørt skov eller forbedret hydrologi i dette Natura 2000 område.

Reduktion af arealet med skovnaturtyper:

I forbindelse med udvidelser af den truede naturtype 7230 rigkær kan der forekomme reduktioner i arealet med 91E0 Elle- og askeskov.

Indsats for arter

Der gøres en indsats på potentielle levesteder for hedepletvinge i Sønderup Ådal, der ligger nærmest artens nuværende levested i Hjeds Kær udenfor Natura 2000-området. Indsatsen omfatter vejledning til lodsejere og eventuelt vilkår i forbindelse med aftaler om rydning og afgræsning på arealer med forekomst af værtsplanten djævelsbid.

Levesteder for gul stenbræk er generelt små og isolerede væld. Med vindslyngspredning har arten ringe mulighed for at sprede sig til andre vældområder. Den mulige indsats for arten dækkes af naturtypeindsatsen for rigkær i dele af Halkær og Sønderup Ådale, der ligger nærmest nuværende levested ved Hedegårde. Naturtypeindsatsen for rigkær omfatter bevaring af lysåbne forhold ved rydning og passende græsningspleje og sikring af naturlig hydrologi.

Indsatsen med pleje af strandengene vil sikre levesteder for truede ynglefugle i overensstemmelse med målsætningen i Natura 2000 planen. Store dele af kystområdet er vildtreservat hvor der bl.a. sker bekæmpelse af ræve mv. på holmene i fjorden. Desuden arbejdes for prædatorbekæmpelse i forlængelse af natur og miljøprojekt i Nørholm Enge.

Naturstyrelsen vurderer, at sikringen af skovnaturtyperne bidrager i tilstrækkeligt omfang til at sikre velegnede levesteder på fredskovspligtige arealer for følgende skovlevende arter:

Kildevældsvindelsnegl og odder.

Der forventes derfor ikke behov for yderligere indsats for arter, men for en prioritering af indsatsen hvor der er særlig potentiale for arter på udpegningsgrundlaget.

Prioritering af den forventede forvaltningsindsats

Indsatsen i 1. planperiode skal standse tilbagegangen for naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. I Natura 2000-planen er dette mål udmøntet i fire sigtelinjer:

1. Sikring af tilstanden af eksisterende naturarealer og arter
2. Sikring af de små naturarealer
3. Sikring af naturtyper og levesteder som ikke er beskyttede
4. Indsats for truede naturtyper og arter

De fire sigtelinjer lægger niveauet for den indsats, som handleplanmyndighederne skal gennemføre, og er udtryk for den nationale prioritering i 1. planperiode.

Her beskrives de dele af indsatsprogrammet, som handleplanmyndighederne forventer at gennemføre med særligt fokus og tidligt i planperioden som dog i første planperiode strækker sig over 2013-2015.

I første planperiode gælder indtil videre den med Grøn Vækst afledte nationalpolitiske præmis om frivillighed i Natura 2000-indsatsen, hvilket er baggrund for økonomiaftalen for 2013 ml. regeringen og KL, der lægger de økonomiske rammer for den kommunale Natura 2000-indsats.

Kommunerne vil bistå NaturErhvervstyrelsen i formidlingen af mulighederne i tilskudsordningerne. Her vil der særlig blive prioriteret:

- Områder med habitatnatur af den bedste kvalitet og forekomst af prioriterede arter.
- Områder hvor lodsejerne er særlig interesserede i at gennemføre en indsats.
- Lodsejere med særlig store arealer omfattet af Natura 2000 handleplanen.

Derudover vil kommunerne prioritere indsats for disse særlige arter og naturtyper:

- Levesteder og potentielle levesteder for gul stenbræk og hedepletvinge.
- Udvidelse af naturtyperne rigkær, surt overdrev, kalkoverdrev og indlandssalteng.
- Indsats for ynglefugle på strandenge jfr. indsatsplaner for engfugle i Aalborg Kommune og Jammerbugt Kommune,

For fredskovspligtige skovnaturtyper vil Naturstyrelsen prioritere indsats over for lodsejere med skovnaturtyper uden igangværende indsats - d.v.s arealer med skovnatur uden tilstrækkelig beskyttelse.

Forventet effekt

Her beskrives den forventede naturmæssige effekt ved at gennemføre de enkelte aktiviteter. Den faktiske naturmæssige effekt for naturtyper og arter vil løbende blive fulgt i det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

Lysåbne naturtyper:

Rydning af uønsket opvækst:

I forbindelse med pleje af lysåbne arealer vil det ofte være nødvendigt at foretage en rydning af buske og træer. Det vil typisk være arealer, hvor græsning eller slåning har været enten utilstrækkelig eller helt opgivet, og der har indfundet sig uønsket opvækst. Det kan f.eks. være bævreasp på overdrev og hede eller pilekrat i moser, enge og søer. Rydningen sikrer, at den flora og fauna, der trives med lysåbne forhold, ikke skygges bort. Desuden vil rydning ofte bidrage til at bekæmpe invasive arter som nåletræer og glansbladet hæg. Det er vigtigt, at det ryddede opvækst fjernes for at skabe gode vækstbetingelser for den lysåbne vegetation.

Ved rydning af arealer med stort potentiale for at udvikle ny habitatnatur vil den vegetation, der er karakteristisk for naturtypen, kunne indfinde sig efter få år. Det gælder særligt for tidlige tilgroningsstadier af naturtyperne.

Forbedring af hydrologi:

Lukning af grøfter, fjernelse af drænrør mv. kan være afgørende plejetiltag for våde naturtyper som strandeng (1330), indlandssalteng (1340), tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140) kildevæld (7220) og rigkær (7230). Dette gælder også for en række arter tilknyttet våde naturtyper som f.eks. Kildevældsvindelsnegl, Gul Stenbræk, Alm. Ryle, Klyde og Brushane. Effekten af de mere naturlige vandstandsforhold vil typisk være, at fugtigbundsarterne bliver mere dominerende, og at der genindvandrer flere arter tilknyttet våd og fugtig bund. Desuden vil uønsket opvækst af træer og buske blive hæmmet, nedbrydning af fønelag vil ophøre og der vil opbygges nyt tørvelag. Det vil sikre mindre næringsfrigørelse og CO₂-udslip.

Græsning eller høslæt:

Hovedparten af de lysåbne naturtyper er betinget af græsning eller høslæt. Overlades de til sig selv uden drift, vil de gro til i høje urter og græsser og med tiden springe i krat og skov. Det er en naturlig proces, men hvis det får lov at ske, vil et stort antal arter blive skygget bort.

Græsning eller høslæt vil derfor have en stor positiv effekt på de fleste lysåbne naturtyper og vil ofte være en forudsætning for gunstig bevaringsstatus. Der er dog enkelte lysåbne naturtyper, som ikke eller kun i særlige tilfælde vurderes at have behov for afgræsning eller høslæt. Det drejer sig f.eks. om hængesæk og højmose.

Græsning eller høslæt er et middel til at bekæmpe invasive arter som f.eks. bjørneklo og glansbladet hæg samt problemarter som f.eks. gyvel og bjerg-rørhvene.

Når afgræsning foregår uden eller med begrænset tilskuds fodring eller ved høslæt (d.v.s. med fjernelse af den afslåede biomasse), vil effekten være særlig positiv, idet plejen i disse tilfælde både sikrer lysåbne forhold og fjerner næringsstoffer fra arealerne.

Ny habitatnatur:

Den ny habitatnatur skal typisk sammenbinde små, fragmenterede forekomster af naturtyperne og/eller udvide arealet af truede naturtyper. Desuden kan det være for at øge levestederne for truede arter.

Hvis udvidelserne sker på arealer med et stort potentiale for genskabelse af naturtyper, vil der med den nødvendige indsats (forbedring af vandstandsforhold, rydning mv.) og pleje (afgræsning eller høslæt) kunne udvikles ny habitatnatur på relativt få år. Det kan f.eks. være arealer, der tidligere har rummet naturtypen og som ligger i nær tilknytning til eksisterende arealer med naturtypen. Hvis udvidelsen derimod foregår på tidligere landbrugsjord, må udviklingen mod habitatnatur af høj kvalitet forventes at tage væsentlig længere tid (ofte flere årtier).

Skovnaturtyper:**Skovnaturtypebevarende drift og pleje:**

Med den *skovnaturtypebevarende drift og pleje* beskyttes skovnaturtyperne mod gødskning, sprøjtning og yderligere afvanding. I nogle tilfælde etableres mere naturlige vandstandsforhold. Der sikres nogle af de naturmæssigt vigtige strukturer, f.eks. vedvarende skovdække, en vis andel uforstyrret jordbund, hule og døde træer. De karakteristiske træarter for skovnaturtyperne fremmes, og invasive arter kan bekæmpes. I særlige tilfælde plejes skovnaturtyperne med gamle driftsformer såsom skovgræsning og stævning. Den samlede forventede effekt er en sikring af skovnaturtyperne.

Der er ikke arealer, der opfylder kriterierne for urørt skov eller forbedret hydrologi i dette Natura 2000 område.

Arter:

Hovedparten af indsatsen for arterne på udpegningsgrundlaget vil ske gennem indsatsen for naturtyperne.

Den samlede forventede effekt for arterne er, at der sikres velegnede levesteder for gul stenbræk, hedepletvinge, kildevældsvindelsnegl og odder.

Bilag 1: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr.15 Nibe Bredning, Halkær Ådal Sønderup Ådal.

På baggrund af basisanalysen er arealerne for den enkelte naturtype fordelt på handleplanmyndighederne.

Arealopgørelsen omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planer i egne drifts- og plejeplaner.

Det drejer sig om statsejede arealer ved Ulvedybet hvor NaturErhvervstyrelsen har udarbejdet plejeplan samt arealer ved Gjøl Bjerg og Halkær Mølle hvor Naturstyrelsen har udarbejdet plejeplan. Resume af disse plejeplaner ses i bilag 4.

Naturtyper

Naturtype nr.	Naturtype	Handleplan-myndighed					I alt (ha)
		Aalborg Kommune (ha)	Jammerbugt Kommune (ha)	Rebild Kommune (ha)	Vesthimmerlands Kommune (ha)	Natur-Styrelsen (ha)	
1330	Strandeng	598,3	306,6				905
1340	Indlandssalteng				10,2		10,2
4030	Tør hede				0,4		0,4
6210	Kalkoverdrev	0,8	0,4	3,5	6,0		10,7
6230	Surt overdrev	4,1	0,7	68,7	20,8		94,3
6410	Tidvis våd eng	2,1		0,6	2,2		4,8
7140	Hængesæk	0,3			2,4		2,8
7220	Kildevæld	5,8		6,4	2,4		14,7
7230	Rigkær	35,2		33,5	32,2		101
9110	Bøg på mor						0
9160	Ege-blandskov	4					4
9190	Stilkege-krat			9	4	130	143
91E0	Elle- og askeskov	1				1	2

1110	Sandbanke						<i>ej kortlagt</i>
1140	Vadeflade						<i>ej kortlagt</i>
1150	Lagune						<i>ej kortlagt</i>
1160	Bugt						<i>ej kortlagt</i>
1170	Rev						<i>ej kortlagt</i>
1210	Strandvold med enårige planter						<i>ej kortlagt</i>
1310	Enårig Strandengsvegetation						<i>ej kortlagt</i>
3140	Kransnålalge-sø						<i>ej kortlagt</i>
3150	Næringsrig sø						<i>ej kortlagt</i>
3160	Brunvandet sø						<i>ej kortlagt</i>
3260	Vandløb						<i>ej kortlagt</i>
5130	Enekrat						<i>ej kortlagt</i>
6430	Urtebræmme						<i>ej kortlagt</i>
I alt*		647	308	113	77	135	1280

Arter

1013	Kildevældsvindelsnegl
1065	Hedepletvinge
1095	Havlampret
1096	Bæklampret
1099	Flodlampret
1355	Odder
1365	Spættet sæl
1528	Gul Stenbræk

Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområde nr. 1

A034	Skestork
A036	Knopsvane
A038	Sangsvane
A037	Pibesvane
A040	Kortnæbbet gås
A043	Grågås
-	Lysbuget knortegås
A050	Pibeand
A052	Krikand
A059	Taffeland
A067	Hvinand
A069	Toppet skallesluger
A082	Blå kærhøg
A084	Hedehøg
A125	Blishøne
A132	Klyde
A140	Hjejle
A149	Almindelig ryle
A151	Brushane
A191	Splitterne
A193	Fjordterne
A194	Havterne
A195	Dværgterne

Bilag 2: Fordeling af indsats mellem handleplan-myndigheder og offentlige lodsejere

I Natura 2000-planens indsatsprogram er der retningslinjer, hvor der er behov for en nærmere afklaring af, hvem der følger op på retningslinjerne. Det drejer sig om følgende retningslinjer:

Arealet med indlandssalteng søges udvidet med ca. 2 ha, arealet med kalkoverdrev øges med ca. 1 ha, arealet med surt overdrev øges med ca. 5 ha og arealet med rigkær øges med ca. 15 ha.

Det samlede areal med tør hede og tidvis våd eng søges udvidet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.

Det kan både være handleplan-myndigheder og offentlige lodsejere, der skal følge op på disse retningslinjer. Derfor omfatter bilag 2 både private og offentlige arealer (inkl. offentlige arealer, hvor lodsejeren selv udarbejder drifts- og plejeplan).

Der er aftalt følgende fordeling mellem de offentlige lodsejere og handleplan-myndigheder i Natura 2000-området:

Udvidelser

	Handleplan-myndighed				Offentlige lodsejere		Total
	Aalborg Kommune	Jammerbugt Kommune	Rebild Kommune	Vest-himmerlands kommune	NaturErhverv styrelsen	Naturstyrelsen	Total
Udvidelse af naturtyper *)	Ca. 7 ha	Ca. 0 ha	Ca. 7 ha	Ca. 12 ha	Ca. 0 ha	Ca. 0 ha	Ca. 26 ha
Udvidelse af levesteder for arter	Ca. 0 ha	Ca. 0 ha	Ca. 1 ha	Ca. 1 ha	Ca. 0 ha	Ca. 0 ha	Ca. 0 ha

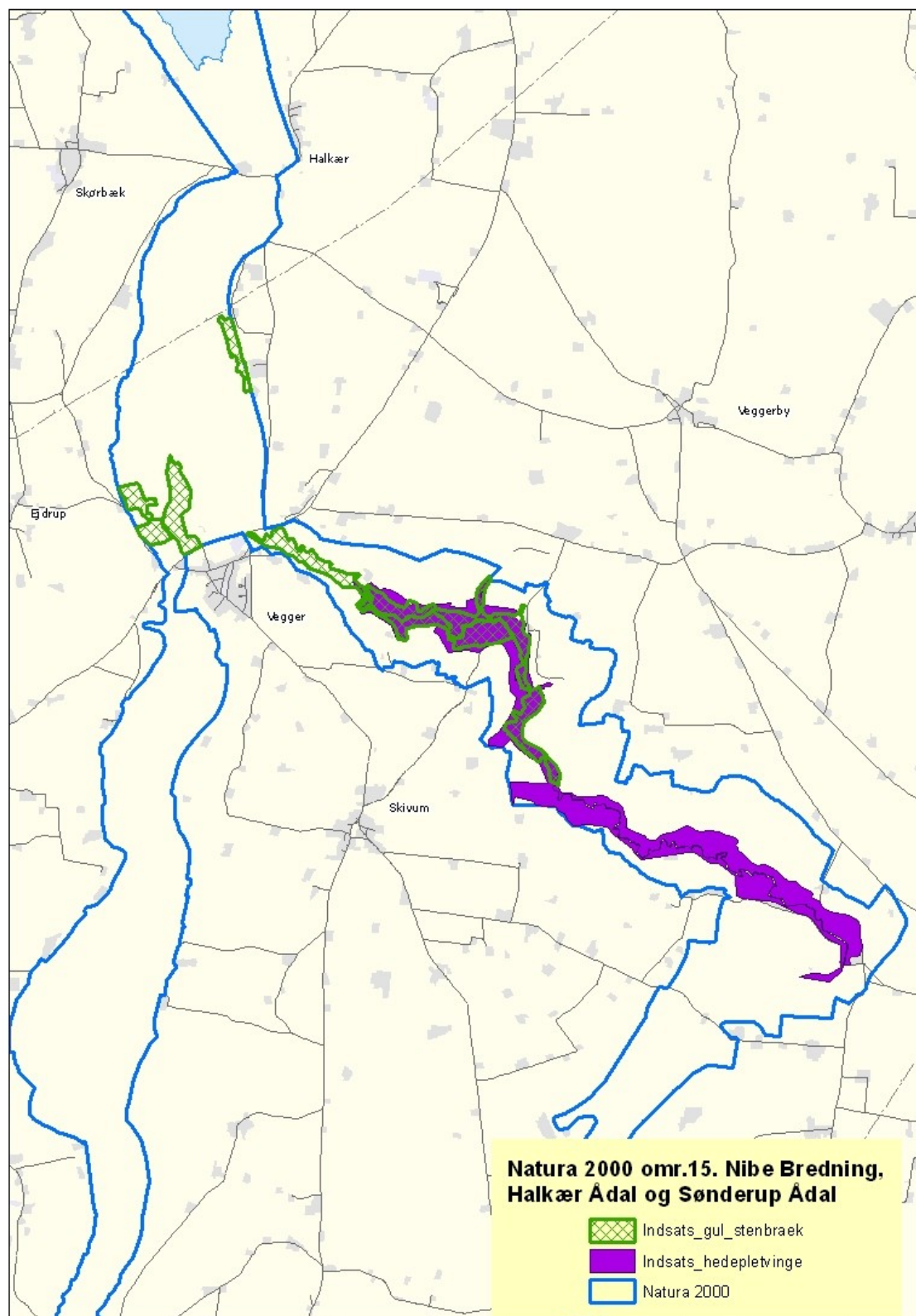
*) I fordelingen er medtaget ca. 3 ha udvidelse for tør hede og tidvis våd eng.

Bilag 3: Kortillustrationer

3a. Kortlagte naturtyper samt potentielle områder for ny habitatnatur

3b. Artsindsats for hedepletvinge og gul stenbræk.

Bilag 4: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner
Resumé af Natura 2000-plejeplan for NaturErhvervstyrelsen
arealer i Natura 2000-område nr. 15 Nibe Bredning, Halkjær ådal
og Sønderup Ådal. Habitatområde H15 og
Fuglebeskyttelsesområde F1.

Ulvedybet

NaturErhvervstyrelsen ejer ca. 700 ha indenfor Natura 2000 område nr. 15. Størstedelen af arealerne er vanddækkede og derfor umatrikulerede. Arealerne er beliggende i Ulvedybet ved Gjøl. Ulvedybet er udpeget som vildtreservat og administrationen af området sker i et samarbejde med Naturstyrelsen. Arealerne er udlejet til 3 forpagtere til afgræsning med kreaturer, heste og får. Afgræsningen sker i et samarbejde med Landindvindingslaget for Ulvedybets Randarealer, der ejer digearealerne rundt om Ulvedybet.

Tabel a: Kortlagte naturtyper på NaturErhvervstyrelsens arealer i Natura 2000-område nr. 15

Naturtype	Nr.	Navn	Ha ejet af NaturErhvervstyrelsen
Lysåbne naturtyper	1330	Strandeng	Ca. 100 ha
<i>I alt</i>			Ca. 100 ha

Indsats for naturtyperne

I tabel b angives NaturErhvervstyrelsens planlagte indsats for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget.

I tabellen er der et skøn over omfanget af den valgte metoder og forvaltningstiltag for den *kortlagte* naturtype. I den forbindelse skelnes mellem "Igangværende indsats" og "Behov for ny indsats", da der allerede er igangværende indsatser på NaturErhvervstyrelsens arealer, der bidrager til at opfylde plejeplanens mål.

Tabel b: Planlagt indsats for de kortlagte naturtyper

Forventede metoder og forvaltningstiltag	Skøn (ca. ha) over omfanget af:		
	Igangværende indsats	Behov for ny indsats	Samlet indsats
Lysåbne naturtyper:			
Græsning, afhøstning	70	20	90

--	--	--	--

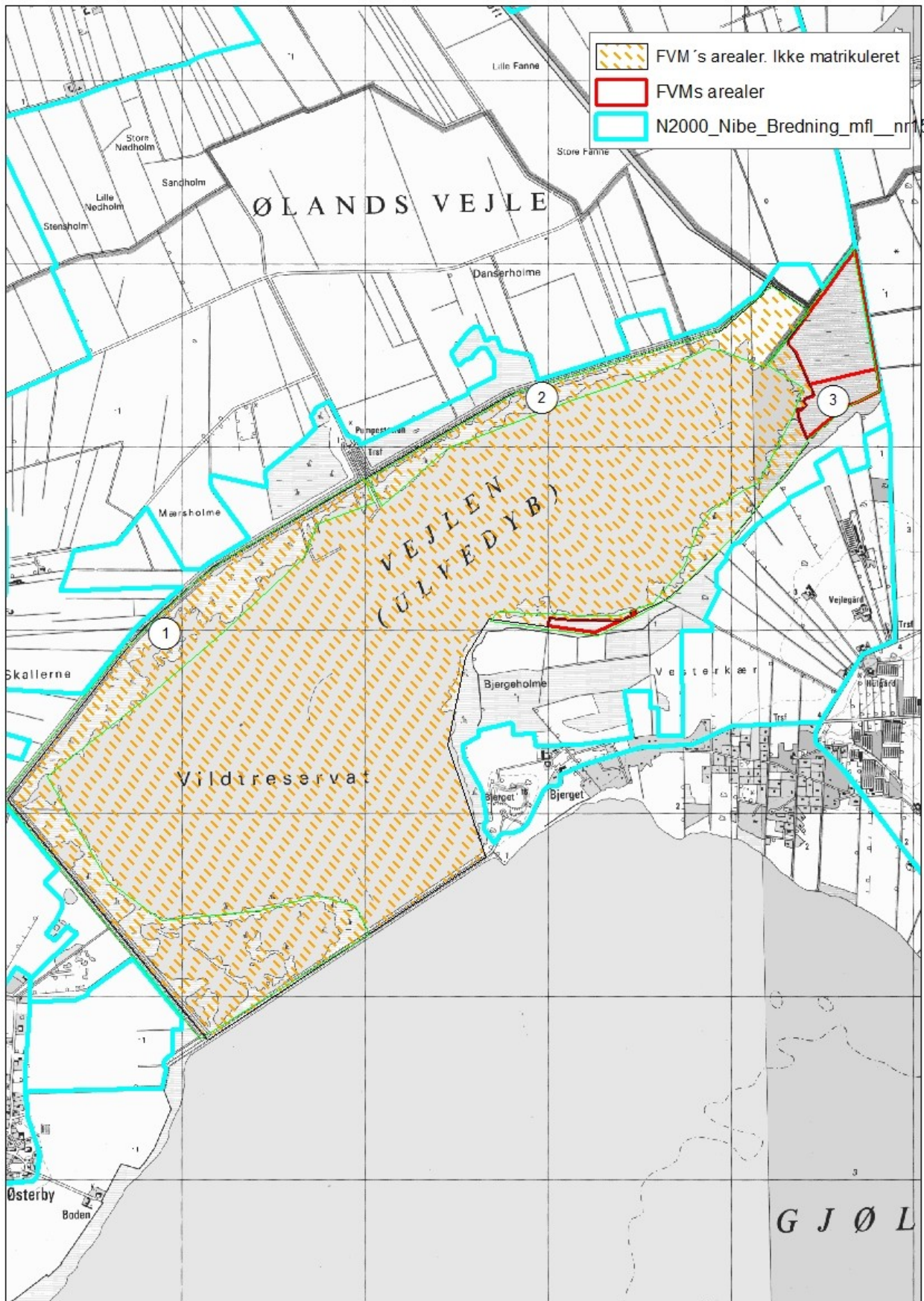
Den planlagte indsats:

Med udgangspunkt i rapport om god forvaltning af engfugle ved Ulvedybet fra efteråret 2008 udarbejdet af Ole Thorup har NaturErhvervstyrelsen i samarbejde med Landvindingslaget for Ulvedybets randarealer og Naturstyrelsen iværksat en afgræsning af randarealerne rundt om den vanddækkede del af Ulvedybet. Det fremgår af rapporten, at den tiltagende tilgroning med tagrør er det største problem for bestanden af vadefugle i Ulvedybet.

Afgræsningen omfatter også privatejede arealer i den sydøstlige del af Ulvedybet. Området er opdelt i 3 delarealer: 1 Arealet fra pumpestationen med vest til fugletårnet ved dæmningen. 2. Arealet fra pumpestationen mod øst til Fannegrøft. 3. Arealet langs vejen Gjøl-Birkelse samt det sydøstlige randområde. Arealerne blev hegnede i 2009 med tilskud i henhold til Natur- og Miljøprojektordningen.

Den mere systematiske afgræsning blev påbegyndt i 2009, og der er siden sket en betydelig reduktion i tagrørsbestandene, der overgår til mere åben strandengsvegetation. I vinteren 2012 blev afgræsningen suppleret med afhøstning af områder med tæt tagrørsvegetation som forberedelse til pleje ved efterfølgende afgræsning.

Afgræsningen vil fremover blive administreret således at de åbne områder bevares og øges under hensyntagen til at der bevares lokale mindre bestande af tagrørsvegetation for at sikre en vis variation i vegetationen.

Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N15 Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal

Gjøl Bjerg ved Ulvedyb Vejle er et mindre areal med et markant udsigtspunkt og en strandeng beliggende ned til den østlige del af dæmningen over Vejlen.

Omkring Halkær Naturcenter ejer Naturstyrelsen nogle fine naturområder med lysåben natur. Det meste ligger som enge i den brede ådal ned til Halkær Å.

Tabel a Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i området

Naturtype	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	1330	Strandeng	1
	6210	Kalkoverdrev	0,4
	6230	Surt overdrev	2
	7220	Kildevæld	1
	7230	Rigkær	1
Ialt			5,4

Indsats for naturtyperne

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i tabel b. Der skelnes mellem ”Eksisterende driftsplan mv.” og ”Nyt”, da der allerede ifølge driftsplaner m.m. for styrelsens arealer skal ske en drift/pleje, der bidrager til at gennemføre plejeplanen. I dette område gælder det for hele den planlagte indsats.

Tabel b Planlagt indsats for lysåbne naturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Slåning eller slæt	eksisterende	2
		2
Græsning	eksisterende	4
		4

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese arten på udpegningsgrundlaget (odder). Naturstyrelsen vurderer, at arten ikke har behov for en særlig indsats derudover.

Bilag 5: Forklaring af Natura 2000-begreber m.m.

Begreb	Forklaring
Natura 2000	Natura 2000 er et netværk af områder i EU med særligt værdifuld natur. Natura 2000 er en samlebetegnelse for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder. I Danmark tales om internationale naturbeskyttelsesområder, som også rummer Ramsarområder, og består af et eller flere af disse særligt udpegede områder. Natura 2000-områderne kan ses i Danmarks Miljøportal . Der er mere information om Natura 2000 på Naturstyrelsens hjemmeside
Udpegningsgrundlag	Udpegningsgrundlaget er en fællesbetegnelse for de arter og naturtyper, som findes indenfor et internationalt beskyttelsesområde og som er omfattet af listerne i habitatdirektivet eller fuglebeskyttelsesdirektivet, som forudsætter udpegningsgrundlag af beskyttelsesområder. Du kan finde udpegningsgrundlag her: Udpegningsgrundlag .
Naturtyper	Naturtyperne er defineret nærmere i " Habitatbeskrivelser, årgang 2010 ". Endvidere er alle danske naturtyper beskrevet på Naturstyrelsens hjemmeside .
Lysåbne terrestriske naturtyper	I Danmark er der 35 lysåbne terrestriske naturtyper: 1210 (Enårig vegetation på strandvolde) , 1220 (Flerårig vegetation på stenede strande) , 1230 (Klinter eller klipper ved kysten) , 1310 (Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter) , 1320 (Vadegræssamfund) , 1330 (Strandenge) , 1340 (Indlands-strandenge) , 2110 (Begyndende klitdannelser) , 2120 (Hvide klitter og vandremiler) , 2130 (Stabile kystklitter med urtevegetation) , 2140 (Stabile kalkfattige klitter med Empetrum nigrum) , 2160 (Kystklitter med havtorn) , 2170 (Kystklitter med gråris) , 2190 (Fugtige klitlavninger) , 2250 (Kystklitter med enebær) , 2310 (Indlandsklitter med lyng og visse) , 2320 (Indlandsklitter med lyng og revling) , 2330 (Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene) , 4010 (Våde dværgbusksamfund med klokkelyng) , 4030 (Tørre dværgbusksamfund (heder)) , 5130 (Enebærkrat på heder, overdrev eller skrænter) , 6120 (Tørketålende græsvegetation på kalkrig jordbund) , 6210 (Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund) , 6230 (Artsrige overdrev) , 6410 (Tidvis våde enge) , 6430 (Bræmmer med høje urter) , 7110 (Aktive højmoser) , 7120 (Nedbrudte højmoser) , 7150 (Lavninger på tørv med Rhynchosporion) , 7210 (Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe) , 7220 (Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand) , 7230 (Rigkær) , 7140 (Overgangstyper af moser og hængesæk) , 8220 (Indlandsklipper af kalkfattige bjergarter) , 8230 (Indlandsklipper af kalkfattige bjergarter med pionerplantensamfund) .
Sø- og vandløbsnaturtyper	I Danmark er der 7 sø- og vandløbsnaturtyper: 3110 (Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller) , 3130 (Ret næringsfattige søer og vandhuller) , 3140 (Kalkrige søer og vandhuller med kransnålgær) , 3150 (Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter) , 3160 (Brunvandede søer og vandhuller) , 3260 (Vandløb med vandplanter) , 3270 (Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter) .
Skovnaturtyper	I Danmark er der 10 skovnaturtyper: 2180 (Skovklit) , 9110 (Bøg på mor) , 9120 (Bøg på mor med kristtorn) , 9130 (Bøg på muld) , 9150 (Bøg på kalk) , 9160 (Ege-blandskov) , 9170 (Vinteregeskov) , 9190 (Stilkekrat) , 91D0 (Skovbevokset tørvemose) , 91E0 (Elle- og

	askeskov).
Kortlægning	Under forarbejdet til Natura 2000-planerne er en række naturtyper kortlagt ved en fysisk gennemgang af habitat-områderne. Naturtyperne er afgrænset og identificeret, og der er registreret oplysninger om struktur og artsindhold på arealerne. De kortlagte områder kan f.eks. findes på PRIOR .
Tilstandsklasse	Tilstandsklassen er udtryk for naturkvaliteten af den enkelte kortlagte naturtype. Tilstandsklassen er beregnet på baggrund af strukturindikatorer og artsdata, som er indsamlet ved kortlægningen. Ud fra strukturindikatorerne beregnes et strukturindeks, og tilsvarende beregnes et artsindeks ud fra de indsamlede artsdata. Hver især fortæller de to indeks noget om de aktuelle livsvilkår og den seneste historie på arealet. Tilstanden er en sammenvejning af de to indeks. Der er 5 tilstandsklasser: I. Høj tilstand II. God tilstand III. Moderat tilstand IV. Ringe tilstand V. Dårlig tilstand De to øverste klasser I og II opfylder Habitatdirektivets krav til gunstig bevaringsstatus under forudsætning af, at der foreligger en prognose der siger, at arealet også i fremtiden vil kunne opretholde den høje eller gode tilstand. Tilstandsklasse (inkl. struktur- og artstilstand) for en kortlagt naturtype kan ses på PRIOR .
Gunstig bevaringsstatus	En naturtypes bevaringsstatus er gunstig, når: - arealet med naturtypen i det naturlige udbredelsesområde er stabilt eller øges - den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for naturtypens opretholdelse, er til stede og vil være det fremover. - bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for naturtypen, er gunstig. En arts bevaringsstatus anses for gunstig, når: - bestandsudviklingen viser, at arten på lang sigt vil opretholde sig selv - artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang eller vil blive mindsket - der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på lang sigt at bevare artens bestande
Natura 2000-plan	Natura 2000-planen fortæller, hvordan man skal behandle hvert af de 246 Natura 2000-områder, så man stopper tilbagegangen for naturtyper og arter i det enkelte område. Natura 2000-planen indeholder en basisanalyse af områdets aktuelle naturtilstand og trusler, mål for naturtilstanden og et indsatsprogram. Natura 2000-plan kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside .
Natura 2000-handleplan	Natura 2000-planen udmøntes i handleplaner. En kommune skal således udarbejde en handleplan for, hvordan Natura 2000-planen vil blive realiseret inden for kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Kommunen skal efterfølgende sikre, at handleplanen gennemføres. På tilsvarende måde har Naturstyrelsen ansvaret for at udarbejde og gennemføre handleplaner for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.
Offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner	Offentlige lodsejere har mulighed for selv at udarbejde drifts- og plejeplan som opfølgning på en Natura 2000-plan.

	I Natura 2000-handleplanen skal der være resuméer af de offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner.
Invasive arter	Invasive arter dækker over plante- og dyrearter, der af mennesket er blevet flyttet fra en del af verden til en anden og her påvirker hjemmehørende arter negativt. Et almindeligt brugt eksempel er kæmpe-bjørneklo, som er ført til Danmark fra Kaukasus og nu giver problemer i eksempelvis moser, hvor den udkonkurrerer hjemmehørende plantearter.
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	<p>I Natura 2000-tilskudsordning for skov er den skovnaturtypebevarende drift og pleje defineret på følgende måde:</p> <p>Alle arealer omfattes af en basissikring med følgende indhold:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vedvarende skovdække • Ved skovdrift skal de karakteristiske træarter for skovnaturtypen fremmes • Ved foryngelse skal der anvendes en naturvenlig foryngelse • Ingen gødskning, kalkning eller kemisk bekæmpelse • Uforstyrret jordbund på mindst 2/3 af arealet • Ingen øget afvanding • Bevaring af eksisterende dødt ved og træer med hulheder • Plejeret til handleplan-myndigheden til bekæmpelse af arter, der optræder invasivt <p>Som minimum skal alle arealer i tilstandsklasse 1 omfattes af en supplerende sikring med én eller flere af følgende tiltag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevaring af store træer til død og henfald • Bekæmpelse af invasive arter • Etablering af naturlige vandstandsforhold • Forberedelse til skovgræsning
Urørt skov	<p>I Natura 2000-tilskudsordning for skov omfatter udlæg til urørt skov følgende restriktioner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ingen skovdrift • Ingen fjernelse af levende eller døde træer • Ingen gødskning, kalkning eller kemisk bekæmpelse • Ingen forstyrrelse af jordbunden • Ingen oprensning eller nygravning af grøfter • Plejeret til handleplan-myndigheden til bekæmpelse af arter, der optræder invasivt